

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 1554/10

בפני: כבוד השופטת א' פרוקצ'יה
כבוד השופט א' רובינשטיין
כבוד השופט ס' גובראן

העותר: אשר שמואלי

נגד

המשיבים: 1. משרד הפנים
2. עיריית נהריה
3. ז'קי סבג

עתירה למתן צו על-תנאי

בשם העותר: עו"ד אדם פיש; עו"ד גילי שפר

בשם המשיב 1: עו"ד ליאורה וייס-בנסקי

בשם המשיבה 2: עו"ד אבי גולדהמר

בשם המשיב 3: עו"ד אלון איל

פסק-דין

השופט א' רובינשטיין:

רקע

א. עתירה זו עניינה חיוב אישי לפי סעיף 221 לפקודת העיריות (נוסח חדש) שהוטל על המשיב 3, ראש עיריית נהריה, יחד עם עוד בכירים בעיריה, בהמלצת הועדה לחיוב אישי בראשות השופט (בדימוס) ורדי זיילר מיום 4.5.08, ועניינה לגבי המשיב 3 השבה בסך 50,000 ש"ח, בשל עשייה אסורה בכספי הנחות שניתנו לעיריה (ראו גם פסקה ט' להלן). בהמלצת המנהל הכללי של משרד הפנים, החליט שר הפנים ביום 5.5.08 לאשר את ההמלצה. ההחלטה לא קוימה על-ידי המשיב 3, וסגן ראש העיר, שידיו מולאו לטפל בנושא משמנע עצמו המשיב 3 בשל ניגוד עניינים לפי חוות דעת

משפטית, הודיע למשרד הפנים ב-20.8.08 כי הוחלט שאין זה ראוי שהעיריה תגיש תביעה כנגד ראש העיר (תביעה שצריכה היתה להיות מוגשת לפי סעיף 224 לפקודת העיריות); זאת לאחר שהיועץ המשפטי לעיריה ציין בפניו (ב-6.8.08), כי אין בידיו לחוות דעה ברורה באשר לסיכוייה של תביעה משפטית נגד מי שעליהם הוטל חיוב אישי. עוד לפני כן כתב עו"ד נתן מאיר מטעם מרכז השלטון המקומי בישראל (ביום 8.7.08), אל מנכ"ל משרד הפנים וביקש ביטול החיוב, ונענה (ביום 14.7.08) כי אין השר יכול לשנות מההחלטה שנתקבלה כדין. יצוין כי מכתב נוסף, מפורט יותר, נשלח על ידי המנכ"ל לעו"ד מאיר ביום 11.2.09.

ב. במכתב מיום 15.2.09 הודיע מנכ"ל משרד הפנים ליו"ר ועדת הפנים והגנת הסביבה בכנסת, כי לפי סעיף 226 לפקודת העיריות הוחלט לפנות לגורמי המשרד למנות עורך דין על חשבון העיריה, לשם תביעת הסכום שהושת על המשיב 3.

ג. העתירה דנא הוגשה על ידי חבר האופוזיציה במועצת העיריה ב-24.2.10, לאחר שפנה לגורמי ממשל (למשל מכתב לבכירי המערכת המשפטית הממשלתית מיום 3.11.09) וביקש הפעלת הסמכות לגבייה, אך לא נענה. ביום הגשת העתירה נתבקשה תגובת המשיבים תוך 30 יום.

ד. המשיב 1 (משרד הפנים), הודיע בתגובה לעתירה ביום 27.4.10 (לאחר בקשות להארכת מועד), כי ב-14.2.10 פנה הממונה על מחוז הצפון למשנה לפרקליט המדינה (עניינים אזרחיים), בבקשה למינוי פרקליט להגשת תביעה נגד המשיב 3 ונגד נושאי משרה אחרים בעיריה, המסרבים לתשלום החיוב האישי; זאת לפי סעיף 226 לפקודת העיריות ולאחר פניית היחידה לחיוב אישי במשרד הפנים. ב-21.4.10 נשלחה למשיב 3 הודעה מפרקליטות מחוז חיפה (אזרחי), בדבר כוונת המדינה להגיש תביעה בשם עיריית נהריה (כהסמכת הדין בסעיף 226) לענין החוב, וניתנו לו 21 יום כהזדמנות אחרונה. על כן, נתבקשה מחיקת העתירה.

ה. המשיב 3 לא הגיב לעתירה במועד כל עיקר. המשיב 2 (עיריית נהריה) הגיבה בקצרה (29.4.10), כי מבקשת היא להצטרף לעמדת המדינה בענין המחיקה.

ו. ב-2.5.10 ניתנה על ידי בית משפט זה ההחלטה הבאה:

"הפרקליטות תודיע עד יום 20.5.10 אם שולם סכום החיוב על-ידי המשיב 3, ולחלופין אם הוגשה התביעה על-ידי הפרקליטות כאמור במכתב למשיב 3 מיום

21.4.10. בעקבות זאת יוחלט באשר להמשך הטיפול בעתירה. לא למותר להזכיר כי המשיב 3 לא השיב לעתירה, ובשלב זה לא תובע דעה על תגובת העיריה (המשיבה 2).”

ז. בעקבות החלטה זאת ביקש בא כוח המשיבה 2 להגיש תגובה, והדבר אושר לפני משורת הדין. בתגובה (מיום 13.5.10), נאמר, כי לעיריה ולמרכז השלטון המקומי טענות נגד נוהל חיוב אישי; ומשאישר שר הפנים את החיוב האישי סבר ראש העיר – המשיב 3, כי נגרם לו עוול, והביע רצונו להעמיד את הענין למבחן בית המשפט; בעקבות זאת באו ההתכתבות עם מרכז השלטון המקומי, וכן ההליכים הפנימיים בעיריה שתוארו למעלה. תגובת המשיבה 2 מסתיימת בכך ש”העיריה באמצעות סגן ראש העיר והיועץ המשפטי התייחסו ברצינות לנושא החיוב האישי... לאחר הפעלת שיקול דעת, החליט סגן ראש העיר שאין מקום בנסיבות אלה, שהעיריה תגיש כתב תביעה כנגד המשיב 3 (ויתר נושאי המשרה שחויבו). מדובר בהחלטה מנומקת ומבוססת שנתקבלה כדין, ואשר אין הצדקה כי כב' בית המשפט יתערב בה. סבירות ההחלטה מתחזקת לנוכח החלטת משרד הפנים למצות את סמכותו ולתבוע בעצמו את הגורמים שחויבו בחיוב אישי”.

ח. ביום 23.5.10 הגישה המדינה הודעה בעקבות החלטת בית משפט זה מיום 2.5.10, ומסרה כי המשיב 3 לא שילם את סכום החיוב, והתביעה בהתאם לסעיף 226 לפקודת העיריות תוגש במועד קרוב על ידי פרקליטות מחוז חיפה (אזרחי).

ט. באותו יום, 23.5.10, הואיל המשיב 3 להגיש את תגובתו באיחור רב, בנימוק כי משהוגשה עמדת המדינה, סבר כי נתייתה תגובה מטעמו. לא למותר לומר כי ולוא גם בגדרי נימוס לבית המשפט, במיוחד על בעל משרה ציבורית שנתבקש להגיב בהחלטה שיפוטית, ליתן תגובתו במועדה, תהא אשר תהא. בתגובת המשיב 3 צוין, כי גם בהמלצת הועדה לחיוב אישי בשעתו נאמר שהמשיב 3 וגורם נוסף לא נהנו מכל יתרון אישי בעקבות ההוצאות עליהן חויבו וגם אין חשד כזה, וכי יש נתונים באשר למטרות הציבוריות שעליהן הוצאו הכספים (החיוב האישי הוטל כזכור בשל “עשיה אסורה בכספי הנחות שניתנו לעיריה”). המשיב 3 סוקר את שפורט מעלה ואת הפניות השונות, וטוען כי סנקציית החיוב האישי הפכה מנושא חריג וקיצוני להליך שגרתו, וגם ל”שוט” בידי גורמים פוליטיים פנימיים, וזאת ללא הליך משפטי ראוי. בנידון דידן, כך לשיטת המשיב 3, לא ניזוקה הרשות כספית, ועל כן לא היה מקום להטלת חיוב אישי; ומשהוחלט על ידי משרד הפנים להגיש תביעה אזרחית, דין העתירה להימחק.

הכרעה

י. במישור האופרטיבי, משהחליט משרד הפנים – ופעל כמי השילוח ההולכים לאט – להגיש את התביעה כנגד המשיב 3 ואחרים, אכן דין העתירה להימחק. אולם, איננו יכולים שלא להידרש להתנהלות המעורבים למיניהם, שאינה מפארת את השירות הציבורי וכל פעלה בזבוז כספי ציבור, שכר טרחת עורכי דין, ובזבוז זמנם של הכל, לרבות בית משפט זה, שאמנם הוא האחרון שיש להתחשב בזמנו נוכח יומנו הבטל ממעש והפנוי.

יא. אשר למשרד הפנים, ב-15.2.09 – למעלה ממחצית השנה לאחר שנדחתה בקשת המשיב 3 לביטול החיוב – הודיע מנכ"ל משרד הפנים בכתב ליו"ר ועדת הפנים והגנת הסביבה בכנסת, כאמור, כי היחידה לחיוב אישי החליטה לפנות ליועץ המשפטי של המשרד ולממונה על המחוז לפעולה לפי סעיף 226 לפקודת העיריות. נדרשו עוד פניות מטעם העותר ואחרים (למשל מכתב ליועץ המשפטי לממשלה ונוספים מ-3.11.09), כדי שטחנות הצדק ינועו. רק ב-14.2.10 פנה הממונה על מחוז הצפון לפרקליטות לענין התביעה. על כך שנדרשה לגורמי הממשלה תקופה ממושכת לענין זה יש להצר.

יב. אך התמיהה גדולה במיוחד על המשיבה 2 והמשיב 3, גוף ציבורי ואיש ציבור. בהנחה כי החלטת השר מ-5.5.08 לקבל את המלצת הוועדה לחיוב אישי לא נשאה חן בעיניהם, כפי שניתן לשער, וסברו כטענתם כי עליהם להעמידה למבחן משפטי, הדרך הנכונה היתה כמובן לעתור כנגד ההחלטה ולהעמידה למבחן כזה. זאת לא עשו, מן הסתם בתקוה כי הפריץ או הכלב ימותו והנושא יעלה אבק על מדפי משרד הפנים או גורם אחר במדינה, ועל כן על שום מה לטרוח, "אל תעירו ואל תתעוררו". אבל המצב הוא כי גורם אופוזיציוני בעיריית נהריה הרים את הכפפה, ולא הניח לענין, ובסופו של דבר נעים הגלגלים והמבחן המשפטי יבוא. היכן ההיגינה הציבורית הבסיסית, שהשנים נוקפות וגורמים ציבוריים המבקשים להלין על החלטה אינם פועלים כל עיקר – וגם הגורמים המופקדים בממשלה על מימושה פועלים אט אט. ובעיקר, בהיגינה הציבורית של מקומותינו אין תימה שהמשיב 3 נטל חרות לעצמו לא לשלם מזה ולא להשיג ולעתור מזה (שלא לדבר על אי-מענה לעתירה זו ולוא בגדרי חובה ונימוס מינימליים); ושהמשיבה 2 נטלה חרות לעצמה לא לגבות, אך גם לא לעתור, ופשיטא שהמשיבה 2 והמשיב 3 נוהגים צוותא חדא בכך; אוי לעיניים שקוראות כל אלה.

יג. העתירה נמחקה. המשיבה 2 – עיריית נהריה, תשלם שכר טרחה בעתירה זו לעותר בסך 5,000 ש"ח (כספי ציבור!), וכך גם המשיב 3 – ז'קי סבג, ראש העיר, שאף הוא ישלם אישית לעותר סך של 5,000 ₪, ובנוסף ישלם 5,000 ש"ח לאוצר המדינה.

ניתן היום, י"ב בסיון התש"ע (25.5.2010).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט